

Mison Jánosra emlékezünk

Egyszerű, becsületes jellemű és céltudatos munkásember volt, ainek életútja a munkásmozgalomban szoros szálakkal kapcsolódott a szocializmus megvalósításáért küzdő és dolgozó szegedi munkásság több évtizedes sorsához és társadalmi törekvéseihez. Mison János életében különleges értelmet nyert az, hogy szegedinek érezte és vallotta magát. Mert bizony, akár három nemzet és ország is saját állampolgárának tekintette és tudhatná; az osztrák, a német és természetesen a magyar is.

Édesapja Mison Adolf, az osztrák-magyar monarchia bekebeli korában, a XIX. század végén a XX. század elején, a csehországi Hunpolecben született, és vált ipari munkássá, majd a megélhetés gondjai miatt vándorútra kelve, Németországban telepedett le, és vállalt munkát egy textilgyárban. Ott kötött házasságot egy német munkásnővel, Maxner Erzsébettel. E házasságból született Groln városban Mison János, 1902. február 3-án.

Az apát a német hatóságok kiutasították Németországba, egy sztrájk szervezésében történt tevékenysége miatt. Ekkor, az I. világháború közvetlen kitörése előtt, vissza kellett térnie a családnak az osztrák-magyar monarchia területére. A világháború kirobbanása Szegeden szüntette át. Itt Wimmer Fülöp kendergyár-tulajdonos német szakmunkásokat verbuvált, és egy újsághirdetésben értesülve erről, jelentkezett az apa és János, valamint Gusztáv fia a Szegedi Kenderfonógyárban munkára. Így munkához és keresetnek jutottak. A durva és nehéz fizikai munkára Wimmerék alig-bérért szívesen alkalmazták gyermekmunkaerőt. Még iskolázatásukkal sem törődtek. Mison Jánosból polifon munkás lett, miként apja és Gusztáv szervezett munkássá vált öccse is. A Németországban szervezett munkássá vált apa itt, Szegeden rögtön bekapcsolódott a szakszervezet és a szociáldemokrata párt szervezeti és politikai tevékenységébe. A Maros utcai és később a Hétvezér utcai Munkás Otthon munkás-

mozgalmi otthonukká vált. Az apát követették a gyermekei is.

A szegedi kenderfonóban 1923-ban szervezett sztrájk-harcban már Mison János is részt vett. A gyár munkásainak bérharca ekkor 25-50 százalékos béremelést eredményezett. A következő év februárjában folytatódott bérkötvetelési és a 9 és félórás munkaidő gyakori 10-12 órára történő önkényes meghosszabbítása ellen szervezeten folyt — sztrájkokban is tevékeny szerepet töltött be.

Mison János magyar, német és cseh nyelven beszélt. A katonai szolgálat után visszatért Szegedre és folytatta munkáját a szegedi kenderfonógyárban. Hamarosan bekapcsolódott a Szegedi Munkás Testvér Egyesület szervezésébe, a kulturális munkába és a politikai agitációs tevékenységbe. Ez időben ismerkedett meg sok osztályharcos szellemű szervezett munkással, többek között: Agócsi Jánossal, Dáni Jánossal, Kiss Istvánnal, Lacsán Józseffel, Török Gáborral, Waltner Mihállyal és később még másokkal.

A gyár történetében az egyik legsúlyosabb sztrájk-harc 1928-ban zajlott le, amely 46 napig tartott. A 9-10 órás munkaidő az embertelen munkakörülmények és az alacsony munkabérek kényszerítette a munkásokot arra, hogy ismét a sztrájk eszközehez nyúljanak. Az SZDP országos megbízottjának és a szegedi pártbizottság vezetőjének megalkuvó titkárnak, Lajer Dezsőnek a tökésekkel folytatott sztrájk-leszerelő tárgyalásain a 25 százalékos béremelés helyett csupán 5 százalékos fizetésemelést ért el a gyár munkásai.

Lelkes tagja volt a Szegedi Általános Munkás Dalárdának, majd az 1930-ban megalakított mandolinzenekarnak, amely sok-sok sikeres munkás kultúrális szerepelt. A szociáldemokrata párt szegedi szervezetének 1931. január 1. óta volt tagja, mint ezt a máig megőrzött német és magyar nyelvű első párttagsági igazolványa is bizonyítja. Az MSZMP KB 1966-ban Mison János párttagságát 1931-től ismerte el.

A Szovjetunió elleni hadbalépéssel a szegedi kender-

fonó hadiüzemé nyilvánították. A hadiüzem élére pedig Richter százados került, aki szigorúan figyelemmel követte és figyeltette a kommunisztágyos munkásokat. Richter századosnak azt jelentették az ügynökök, hogy Mison János és öccse, Mison Gusztáv, valamint több munkás, 1941 őszén és telén számos alkalommal azt fejtette a gyár munkásai előtt és a városban, hogy a Szovjetunió hadserege legyőzhetetlen, s hogy nemcsak a magyar, de a német hadsereg is elvérzik ebben a háborúban. Richter százados haditörvényszék elé állította a Mison fivéreket, s 1942 februárjában Mison Jánost 2 évi börtönbüntetésre ítélte a katonai törvényszék. 1943 végén történt kiszabadulása után Dáni János és Bodó Mihály segítségével a Rengyel-féle bútor- és asztalosüzemben kapott munkát. Itt érte Szeged felszabadulása. A város felszabadulása után megalakult kommunista párt szegedi szervezetébe kérte felvételét, s 1944. október 27-én megkapta az új párttagsági könyvét.

Tevékenyen részt vett a város közéletében és a városi bizottságokban, és cseh nyelvű vezetője volt a városi parancsnokság összeköttetésében is dolgozott. Hamarosan kinevezték a városi Községi Elemiszer Üzem vezetőjévé, majd a Dél-magyarországi Közraktár Vállalat igazgatójává. 1949-1962 között nyugdíjazásáig, az SZTK és a városi kórház gondnoka, s egyben a rendelőintézet pártbizottságának titkára volt.

Mison János elvű kommunista volt. Ezt bizonyította 1956-ban is. Nyugdíjazása után is serényen dolgozott a pártban, részt vett a politikai munkából. 1987. február 26-án bekövetkezett haláláig vezetői tagja volt a móravárosi pártbizottságnak. Példamutató életútját hirtelen szakította meg a halál. Ma lenne 80 éves.

Mison János bátor, harcos életével, a felszabadulás után betöltött munkásságával kiérdemelte a Szocialista Hazáért Erdemrend kitüntetését, amelynek átvételében megakadályozta a váratlan halála. Emlékét tiszteltettel megőrizzük.

Dr. Sárközi István

Az osztályra bocsátásról

H. J.-né szegedi olvasónk nővére a születési házasságkötéskor házhelyet, olvasónk pedig OTP-lakás vásárlásához pénzügyi támogatást kapott. A szülőknek az a kikötésük volt, hogy a haláluk után az örökség elosztásánál az adományokat figyelembe kell venni. Azt hallotta, hogy ilyenkor az örökséget osztályra bocsátás útján kell elosztani. Kéri: ismerjék, mit jelent ez a törvény szerint.

A Polgári Törvénykönyv rendelkezése szerint az osztályra bocsátás a törvényes öröklés egyik szabálya, amelynek az a célja, hogy a hagyatékot a leszármazók között egyenlően osszák el. Ha több leszármazó közösen örököl — mint például Önök is —, az örökösök kötelesek a hagyaték értékét hozzájárulással annak az ingyenes adománynak az értékét, amelyet az örökösök életben kaptak, feltevé, hogy a hozzájárulást az örökösök kikötötte, vagy a körülményekből arra lehet következtetni, hogy a juttatást a hozzájárulás kö-

telezettségével adta. Ezt nevezzük osztályra bocsátásnak. Az osztályra bocsátás a következőképpen megy végbe: a hagyatékhoz hozzá kell számítani az adományok értékét, és az így kapott össze-értéket el kell osztani az örökösök között. Ezután minden örökös részét el kell vonni az illető örökös által osztályra bocsátott értéket. A levonás után fennmaradó rész az örökség.

A megértés kedvéért egy példa. Tétélezzük fel, hogy az egyik testvér 100 ezer forint értékű házhelyet, a másik 200 ezer forint értékű lakást kapott adományként az örökösök közül. A hagyaték 500 ezer forint értékű képvisel. Ezek együttes összege 800 ezer forint. Ezt — két örökös lévén — két részre kell osztani: egy-egy örökösre tehát 400 ezer forint jut. Ezután mindkét részből külön-külön le kell vonni az ajándékként kapott értékek összegét, vagyis az egyikből 100 ezer, a másikból pedig 200 ezer forintot. Így kiszámítva az egyik örökös a hagyatékából 300 ezer, a másik pedig 200 ezer forintra jogosult.

Kimondja a rendelet, ha az örökösök által osztályra bocsátott érték eléri, vagy meghaladja örökösének az osztályra bocsátott értékek figyelembevételével kiszámított értékét, őt a felosztásra kerülő hagyaték vagyonból kielégítettnek kell tekinteni, a többitét azonban nem kell visszatérítenie.

Dr. V. M.

Metán a vízben

A Közép-Afrikában levő 0,36 köbméter metángáz van oldva. Ez azt jelenti, hogy a Kivu-tó az idők folyamán mintegy 63 milliárd köbméter földgázt fogadott magába — feltehetően az általa borított terület alól fel-törő forrásokból. Ez elég hatalmas mennyiség ahhoz, hogy visszanyerése érdekében érdemes legyen komolyabb lépéseket tenni. A metánnak a módon való elnyelődése egyébként nem ritka jelenség, tanúsíthatják ezt a magyarországi „gázos” kutak is.

Jugoszláv kutatók sikere

Napenergiával működő világítótornyok

Az Iskra Ijubijana fejlesztési intézetének szakemberei bíznak abban, hogy már 1983-ban több száz adriai világítótornyot napenergiával fog működtetni. Az adriai kikötőkben, a tengerparton, a szigeteken, a sziklákon, a zátonyokon a világítótornyok éjszakánként a nappal egybegyűjtött napenergiát hasznosítják majd működés közben.

Az intézetben olyan megoldásokhoz jutottak, amelyeket holnap már alkalmazhatnának, ha a hazai iparis lépést tartana a kísérletekkel. Így 1982 decemberéig kell várni, az Iskra ekkor kezd meg azon napkollektorok sorozatgyártását, amelyeket az Adriai-tenger partján kísérleteznek.

A két fiatal mérnök által kidolgozott rendszer 36 sejt-ből álló kollektorlapból, egy lapból fog gyártani azzal a különbséggel, hogy nem műanyagból, hanem üvegből készülnek majd. A napenergia szelvényeinek, hazai gyártmányúak, a szlovéniai Mežiceben készülnek.

Felváltó üzem után is a telep színültig fel volt töltve, tehát az áramtermelés nagyobb volt, mint a fogyasztás. Amit a világítótorny

égyjele elhasznál, azt a napkollektor nap közben pótolta. A napokban az Iskra szakemberei egy másik spliti világítótornyot is rákapcsoltak a napelmerre. Most mindenképp az érdekli a kutatókat, milyen hatással lesz a napelmerre a kedvezőtlen időjárás, a sós, nedves levegő, valamint az erős szelek. Különböző bevonatokkal kísérleteznek, amelyeknek célja megakadályozni a kollektorok üveg és műanyag részében a sólerakodást. Igaz, hogy az eső lemossa a sót, de a hosszú, csapadék nélküli időszakokban a só nagyban csökkentheti az egész rendszer működését.

A tengerparton folytatott kísérletek alkalmával eddig külföldi lapokat használtak: egy ilyen panellap ára 400 dollár. Az Iskra hasonló lapokat fog gyártani azzal a különbséggel, hogy nem műanyagból, hanem üvegből készülnek majd. A napenergia szelvényeinek, hazai gyártmányúak, a szlovéniai Mežiceben készülnek.

A mérnökök véleménye szerint, a világítótornyok napelmeres üzemeltetésén kívül az ilyen fajta energiael-

tás elterjed majd a különféle adóvevők körében, ezenkívül használják az autók mentő telefonfülkéihez, jelzőberendezésekhez, a mezőgazdaságban, a hegyeken, a vasútvonalak mentén és minden olyan kisfogyasztónál, ahová túl drága lenne vagy egyáltalán nem is lehetne elvezetni a villamos kábeleket, vagy ott, ahol gyakran kell cserélni a gáz- és petróleumos palackokat vagy másfajta üzemanyagotöltést.

A spliti tengeri hajózási útvonalakat karbantartó intézetnek mintegy 700 világítótornyot kell ellenőriznie havonta. E világítótornyok java része nem árammal működik, tehát évente többször is szállítani kell a gázt vagy a petróleumot. Ha napelmerre kapcsolják a világítótornyokat, a munka jóval egyszerűbb és olcsóbb lesz. A világítótornyokat évente csak egyszer kell majd ellenőrizni: meg kell vizsgálni, megfelelő sűrűségű-e az elektrolit a telepekben, esetleg ki kell cserélni a kiegészítő villanyegységet, a többi viszont az erős, perzselő adriai napra lehet bizi-

Emberek és automaták Színvonal alatt

Elromlik az automata mosógép a fürdőszobában. Nedvességet kap, elkopik valamelyik érintkezője, a gép megzavarodik, leáll, vagy ha tovább is dolgozik, összekeveri a műveleteket, előbb öblít, s csak aztán adagol forró vizet. Bizony ez bosszantó eset. Ennél már csak akkor lehet nagyobb baj, ha a gazdája akarja megjavítani a gépet. Mert ez a javítás az esetek többségében nem áll másból, mint szentségelésből, ökölrel verésből, végkifejletként pedig rugdosásból. Az elromlott gép ingerli a tulajdonost, a beidegződések ökölbe szorítják a finom munkához szokott kezeket is — ő, szegény gépek.

Erdemes lenne egyszer megfigyelni — mondja mérnök ismerősöm —, hogy mit művelnek az emberek otthon a háztartási gépeikkel, készülékekkel, ha azok elromlanak, és nem jön azonnal a szerelő. Mert a legkorszerűbb, legmegbízhatóbb tévé is felmondhatja a szolgálatot, mondjuk szaladni kezd ernyőjén a kép, és semmi pénzért se hajlandó megállni. Mit tesz a tulajdonos? Odamegy a készülékhez, és ráver kettőt az oldalára. Gondoljam csak el, ma már egy háztartásban 5-10 gép is található, közülük

több fél- vagy teljesen automata, mindenesetre gombnyomásra működik, és eléggé igényli a korszerűségéhez il-lő bánásmódot. De épp ez az: háztartásunk automata, vagy nem automata gépei egyelőre hiába várnak okos működtetésükhöz szükséges megfelelő műszaki kultúrára.

Nem is csoda. Egy mai nyugdíjas esetleg akkor volt gyerek, amikor még az egyszerű hangszórós rádió is ritka volt, nemhogy az automatikusan működő hűtőszekrény. Hogyan is válhatott volna beidegződésé, kultúrája részévé az automatikák értésének, kezelésének ismerete.

Nemrégiben egy automatizálási-oktatási konferencián hallottam a következő történetet. Az egyik mosoda vezetői külföldön jártak, és megvásároltak egy drága, de teljesen automatizált mosógépsort. A gépsor termelékeny, kézi erőt nem is igényel, az egyik végén beadagolják a szennyes ruhát, a másik végén pedig szalagra kerül a centrifugált tiszta ruha: öltönyben, nyakkendőben is lehetne a gépet kezelni. A gép meg is érkezett a hazai mosodába, jöttek a külföldi szerelők. Két napig próbálgatták a különféle technológiákat tanították az itthoni személyzetet. A szerelésnél persze jelen volt a mosoda műszaki vezetője is, élén a harmincegynéhány éves, és kiváló szakember hírében álló mérnökkel. Nos, egy reggel megakadt valami hiba folytán a gép programkártyája, villogni kezdett a hibajelző lámpa. Mit tett erre a mosoda műszaki vezetője? Odalépett a géphez, és amúgy isteniesen ökölrel oldalba verte. A külföldi szerelők meg hámmultak, egyrészt a műszaki vezető munkamódszerén, másrészt meg azon, hogy a gép megjavult. A csodák országa — gondolhatták.

A lényeg persze az, hogy ugyanaz játszódott le az üzemből, mint otthon a háztartásban. S éppen, mert

üzemi történet, más megítélés alá esik. Nem mintha elmarasztalnánk a mérnököt, ő sem tett mást, mint amit a legtöbbben tennének — a beidegződéseket nem lehet vezényszóra átalakítani. Hanem, ez az ökölrel verés jelzi, hogy milyen is a viszonyunk hétköznapi munkánk során az automatizálás-úgy. Azon a konferencián úgy fogalmaztak szakembereink, hogy a mai napig nem sikerült beépíteni műszaki kultúránkba, oktatási rendszerünkbe az automatizálás fontosságát. Nem alakult ki az a reflex, ami korunk követelményei szerint képes számításba venni az automatizálással szemben támasztható igényeket. Az oktatás terén például az eddig tapasztalt kezdeményezések, reformintézkedések az automatizálás tanításában nem vezettek áttöréshez, sőt, kifejezetten hatástalannak bizonyultak. Elég csak a gépész mérnökök automatizálási oktatására gondolni. Pedig éppen ők azok, akiknek munkája nyomán testet ölt az automata berendezés, a gépész mérnök alkotja rendszerre a különféle elektronikus, elektromos és gépészeti egységeket, ő is tervezi, irányítja a termékek gyártását, ő választja ki, s programozza az automata eszközöket.

Hány és hány példát ismerünk, amikor drága gépet vettünk, s csak itthon derült ki, hogy hiányoznak működtetésükhöz a műszaki feltételek. De megvettük, mert automata, mert külföldön is automatizáltak. De hát, miért is volna másképp? A kampány, nem pótolja a belső kényszert, s nem is feleltetheti azt, hogy az automatizálás nem egyedül pénzkérdés. Fogadókészség is, amelyet éppúgy jellemez az ökölrel verés, mint az a tény, hogy automata berendezéseink kihasználásában, korszerűségük pénzrel mérhető hasznosításában jóval alatta maradunk az elvárható színvonalnak.

Megyesi Gusztáv